

Ameriške čete se morale umakniti do alžerske meje

Rommelova armada okupirala ozemlje v obsegu 4000 kvadratnih milj v centralni Tuniziji. Vojni tajnik Stimson priznal ameriške izgube v bitkah z osiščno silo.—Rusi zadali nadaljnje udarce Nemcem v ofenzivi na 400 milj dolgi fronti med Kurskom in Rostovom.—Angleški letalci izvršili nove napade na nemška industrijska središča.—Ameriške podmornice potopile šest japonskih parnikov

Zavezniški stan, Afrika. 19. febr.—Oklopne kolone feldmaršala Rommela so prodrle do alžerske meje po okupaciji ozemlja v obsegu 4000 milj v centralni Tuniziji, s katerega so se morale ameriške čete umakniti pod pritiskom osiščne sile v zadnjih petih dneh. Ameriške čete so se umaknile v hribe pri Tebessi, alžerskem mestu, 12 milj zapadno od meje.

Upanje je, da se bo osiščni pritisk na ameriško armado zmanjšal kot posledica operacij britske osme armade, kateri poveljuje general Bernard Montgomery. Ta je prodrla 45 milj daleč do Medenine in začela napadati Rommelovo silo iz ozađa.

Američani so izgubili tri važna oporišča v zapadnocentralni Tuniziji—Sbeitlo, Kasserine in Feriano, ki so oddaljene 14 do 18 milj od Alžirije. Rommelova armada zdaj kontrolira dolg pas tuniškega ozemlja.

Washington, D. C., 19. febr.—Vojni tajnik Henry L. Stimson je v razgovoru z reporterji priznal, da so ameriške čete utrpele velike izgube v štiridnevni bitki z Rommelovo armado v centralni Tuniziji. Rommelova ofenziva je našla ameriško silo nepripravljen, kar pojasnjuje velike izgube.

Stimson je izrazil upanje, da se bo položaj izboljšal, ko bo britska osma armada udarila po osiščni sili.

Moskva, 18. febr.—Ruske čete zadajajo težke udarce Hitlerjevi oboroženi sili na 400 milj dolgi fronti, ki se razteza od Kurška na severu do Rostova na jugu. Ostanki nemških vojaških enot, ki so se umaknili iz Harkova, ukrajinskega jeklarskega središča, so bili zdrobljeni.

Sovjetsko poveljstvo pravi, da na cesti, ki se vleče od Harkova proti zapadu, leže kupi ubitih nemških vojakov in častnikov ter orožja vseh vrst. Dalje pravi, da so Rusi prebili nemško bojno črto med Kurskom in Orlom in da je nacijska vojaška posadka v slednjem mestu deloma obkrožena in da se ne bo izmotala iz pasti. Nemške kolone se stalno uničujejo pred rusko armado proti reki Dnjeper.

Na ozemlju med Donsko kotlino in Taganrogom se jekleni ruski obronč okrog nemške armade zojuje. Rusi so večerjaj zasedli strateško mesto, ki leži 15 milj vzhodno od Taganroga, luke ob Azovskem morju. Rusi skrbno zaprejo koridor, kjer so zbegnile nemške čete, da preprečijo umik sovražnikov. Ta je že obkrožen s treh strani—severa, vzhoda in juga.

Prej objavljeno poročilo se je glasilo, da so bili Nemci poginili v kavkaški pokrajini Kuban med nemškimi počiščeni. Nacijske čete v južnem delu Kavkaza med Novorosijskom in ožino Kerčev pasti in preti jim uničijo.

Rusi, poleg Bogodukova in Slagov, strategičnega železnicega križišča, zasedli nadaljnje mesto v svojem prodiranju proti jugu. Med temi so Aleksej, 60 milj južno od Harkova, in Grajvoron, 43 milj severozapadno od Harkova.

racijah na severni fronti, odkar so sovjetske čete zlomile nacijsko obleganje Leningrada, drugega največjega ruskega mesta. Po nacijskih kontrolirani radiopostaja v Vichyju je citirala naznanilo finskega poveljstva, da divjajo srdite bitke v bližini finske meje.

Zavezniški stan, Afrika. 18. febr.—Rommelove kolone, ki so zavojevale v ljutih bitkah z ameriški oklopnimi enotami in pehoto pri prelazu Faidu, bi bile ujele ameriškega generala Dwighta D. Eisenhowerja, vrhovnega poveljnika zavezniške sile v severni Afriki, ako se ne bi izmuznil iz pasti, pravi naznanilo. To dostavlja, da se Eisenhower ni zavedal, v kakšni nevarnosti je bil.

General je obiskal ameriško silo pri Sidi Bou Zidu poldrugo uro pred nemškim napadom na to silo. Ujetju se je izognil z umikom v zaledje fronte.

Opazovalci pravijo, da osiščna sila v Tuniziji šteje okrog 150.000 do 175.000 vojakov. Ta je opremljena s tanki, težkimi topovi in drugim orožjem. Oni priznavajo, da bodo morali zavezniški napeti vse sile v napori, katerih cilj je izgon Nemcev in Italijanov iz Tunizije.

London, 18. febr.—Velika angleška letalska ofenziva se nadaljuje. Letalski minister je naznanil, da so bila mesta in industrijska središča v zapadni Nemčiji spet tarča bombardiranja iz zraka.

Bombe so ponovno padale na Loriet, Francija, bazo nemških podmornic, in nacijska oporišča v Belgiji in Holandiji. Napada na ta oporišča so se udeležili tudi ameriški letalci.

Iz Curiha, Švica, je prišla vest, da so bombe, katere so angleški letalci metali zadnjo nedeljo na Milan, italijansko industrijsko središče, povzročile ogromno škodo. Porušile so več tovarnih in zahtele ogromne požare. Mesto je še vedno v plamenih.

Washington, D. C., 18. febr.—Ameriške podmornice so potopile nadaljnjih pet japonskih parnikov in eno bojno ladjo, dve pa poškodovale, pravi naznanilo mornaričnega departmanta. Vsi so bili potopljeni v bližini Solomonovih otokov. Ameriški letalci so izvršili nov napad na Rabaul, japonsko mornarično bazo ob otoku New Britain.

Vest iz Melbourne, Avstralija, glavnega stana generala Douglasa MacArthurja, pravi, da so ameriške in avstralske čete pogonale Japonce s pozicij v hribih pri Mubu, Nova Gvineja, nakar so začele prodirati proti Salamauju, japonski mornarični bazi.

Nemški ekonomski veščak ubit v Milanu

Bern, Švica, 18. febr.—Dr. Carl Clodius, nemški ekonomski veščak, ki je bil zapleten v mnogih Hitlerjevih manevrih, je bil težko ranjen in morda ubit v Milanu, ko so angleški letalci metali bombe na to italijansko mesto zadnjo nedeljo. Sem dospelo poročilo pravi, da je bil Clodius ranjen ali ubit, ko je bomba treščila na hotel Gallia, v katerem se je nahajal.

Nove demonstracije v Indiji

Bivši socialistični vodja aretiran

Poona, Indija, 18. febr.—Protesti proti internaciji Mohandasa K. Gandhija, ki se je odločil za gladovno stavko, ker Velika Britanija noče podeliti neodvisnosti Indiji, so dobili odmev v demonstracijah nacionalistov, katere pa je policija aretirala. Gandhi se posti že osem dni in njegovo stanje se je poslabšalo.

M. R. Rasani, bivši vodja socialistov v Vseindijskem kongresu, stranki nacionalistov in sin R. P. Masanija, načelnika narodne vojnne fronte v Bombaju, in 23 deklet je med onimi, katere je policija aretirala. Vsi aretiranci so nacionalisti iz Bombaja.

Gandhi, ki je star 73 let, je v oskrbi zdravnikov in ti se boje, da ne bo prestopil preizkušnje. Mučijo ga želodčne motnje kot posledica gladovne stavke. Znamenja, da prihaja resna politična kriza v Indiji, se kažejo.

Trije člani vladnega sveta britskega podkralja Linlithghowa v New Delhiju so resignirali v znak protesta proti internaciji Gandhija. Ti so Homi Mody, M. S. Aney in N. R. Sarkar.

Unija vložila tožbo proti AP

Zahteva odškodnino za obrekovanje

New York, 18. febr.—Splošna mornarska unija, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, je vložila pri vrhovnem sodišču tožbo proti časniki agenturi Associated Press in Hearst Consolidated Publications Inc., v kateri zahteva odškodnino dva milijona dolarjev zaradi obrekovanja.

V ozadju tožbe je poročilo, ki je bilo najprej objavljeno v akronskem listu Beacon Journal, da mornarji, člani omenjene unije, niso hoteli razložiti tovara za ameriško vojaško posadko na Guadalcanalu na nedeljo. To se je glasilo, da so morali ranjeni in bolni ameriški vojniki sami razložiti tovar in da so se mornarji norčevali iz njih.

Obdolžitve proti mornarjem so zanikali admiral Halsey, vrhovni poveljnik ameriške bojnne mornarice v južnozadnem delu Pacifika, in uradniki mornaričnega departmanta. Med listi, ki so ponatisnili poročilo akronskega lista, je bila tudi čikaška Tribuna.

Joseph Curran, predsednik Splošne mornarske unije, je dejal, da so listi namenoma blatili njegovo organizacijo, dasi niso imeli nobenih dokazov proti mornarjem, da ti niso izvršili svoje dolžnosti. Agentura Associated Press je obtožena, da je razširila poročilo, ne da bi se prej uverila, ali je resnično ali ne. Unija zahteva zdaj od te in Hearstovih publikacij dva milijona dolarjev odškodnine.

Bombe potopile kanadski parnik

Ottawa, Kanada, 18. febr.—Mornarični minister Angus MacDonald je naznanil potop parnika Louisburga na Sredozemskem morju. Parnik je bil tarča bomb osiščnih letalcev. Minister je dejal, da je 38 članov posadke izgubilo življenje.

PRODAJANJE KONZERVIRANEGA MESA USTAVLJENO

Urad za kontrolo cen pojasnil vzrok

TRGOVCI MORAJO PRIJAVITI ZALOGE

Washington, D. C., 18. febr.—Urad za kontrolo cen je izdal odredbo, ki določa ustavev prodajanje konzerviranega mesa in rib in katere je takoj stopila v veljavo. Ta živila se ne bodo prodajala do 1. aprila, ko se prične odmerjanje svežega in posušenega mesa. Odredba je bila izdana na priporočilo poljedelskega tajnika Wickarda, ki je tudi načelnik živilske administracije.

Uradniki uprave za kontrolo cen so izjavili, da je akcija potrebna in da je bila odredba izdana, da se prepreči izčrpanje sedanjih zalog konzerviranega mesa in rib. Odredba krije konzervirano meso vseh vrst.

Odredba je bila izdana pet dni pred ustavitvijo prodajanja vseh konzerviranih živil z izjemo mleka. Ta se ne bodo prodajala prihodnji teden, ko se bodo morali odjemalci registrirati. Uradniki so izjavili, da so zaloge konzerviranega mesa in rib padle in da odjemalci ne bi mogli pozneje dobiti teh živil, če ne bil storjen ta korak sedaj. Priznali so tudi, da so velike zahteve po konzerviranem mesu narekovale uveljavljenje odredbe. Konzervirano meso se dostavlja armadi in zaveznikom na temelju posojilno-najemniškega programa in ga ne bo dosti ostalo za civiliste.

Zaloge konzerviranega mesa in rib znašajo sedaj okrog 250.000.000 funtov, 50.000.000 manj nego v preteklem letu. Trgovci na debelo so bili pozvani, naj prijavijo zaloge konzerviranega mesa in rib v prihodnjih petnajstih dneh.

Odredba je bila izdana nekaj ur potem, ko je senator Robert R. Reynolds, načelnik senatnega odseka za militaristične zadeve, priporočil osvojitve programa zalaganja civilistov z umetnimi vitamini, da dijeta teh ne bo trpela zaradi pomanjkanja živil.

Reakcija v kongresu na delu

Agitacija za odpravo zaprte delavnice

Washington, D. C., 18. febr.—Ostra kontroverza se je razvila v kongresu po predložitvi zakonikah načrtov glede odprave zaprte in unijske delavnice ter revizije Wagnerjevega zakona, ki garantira delavcem pravico organiziranja in kolektivnega pogajanja. Ako bosta načrta sprejeta, kar pa je dvomljivo, bodo udarjene unije, ki imajo pogodbe z delodajalci, katero določajo zaprto ali unijsko delavnico.

Eden načrt je bil predložen v senatu, drugi pa v nižji zbornici. Avtor prvega je senator Austin, republikanec iz Vermona, drugega pa kongresnik Wadsworth, republikanec iz New Yorka. Senator O'Daniel, demokrat iz Texasa je predlagal revizijo Wagnerjevega zakona. On je tudi protestiral proti Rooseveltovi odredbi glede raztegnitve delovnega tedna na 48 ur v nekaterih industrijskih središčih, ker ukljuje provizijo, da delavci dobijo plačo in pol za delo, ki znaša čez 40 ur na teden.

Za odpravo zaprte in unijske delavnice agitirajo zlasti senatorji in kongresniki iz južnih držav. Ti imajo oporo pri republikancih in onih demokratih, ki so znani kot sovražniki Rooseveltovega "new deala".

Domače vesti

Hrvaški narodni kongres

Chicago, — Dne 20. in 21. februarja se vrši v hotelu Sherman Hrvaški narodni kongres. Hrvaški listi, ki so naklonjeni kongresu, pravijo, da pride okrog tisoč delegatov, ki bodo zastopali največ družstva Hrvatske bratake zajednice in nekatere politične ter kulturne organizacije. Kakor poročajo, je bil povabljen tudi naš ameriški pisatelj Louis Adamić na ta kongres. Za nedeljo popoldne je naznanjen javen shod v Ashland auditoriju, kjer bodo govorili senator Pepper iz Floride, ban dr. Šubišić, Sava Kosanović in Louis Adamić.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Frank Sterle, star 29 let, se je težko poškodoval, ko je njegov avto trčil z vozom ulične železnice. Odpeljali so ga v bolnišnico. — Ana Stimec je pa tako nesrečno padla na uličnem pločniku, da si je zlomila nogo. Nahaja se v bolnišnici.

Iz Južne Amerike

Buenos Aires, Argentina. — Rojak Hamlet Cesar je ob božičnih praznikih zaključil svoje življenje na žalosten način. Bil je v umobolnici in tamkaj ga je napadel in ubil drugi blaznež. Zapušča ženo, sina in hčerko. — Dalje je v bolnišnici umrl Anton Kukšinič, star 45 let in rojen na Svržakah pri Metliki v Beli Krajini. Pokopala ga je jetika.

Likvidacija nelegalnih tržišč

Brown naznanil poostreitev kontrole cen

Washington, D. C., 18. febr.—Prentiss M. Brown, načelnik administracije za kontrolo cen, je naznanil akcijo, katere cilj je likvidacija nelegalnih (črnih) tržišč z mesom, maslom in drugimi potrebščinami. Dejal je, da se bo poslužil vseh razpoložljivih sredstev za doseg tega cilja. Operativne nelegalnih tržišč je označil za saboterje ameriške vojne ekonomije.

Brown je naznanil tudi poostreitev kontrole cen, da se prepreči inflacijske tendence. Ta bo morda zahtevala raztegnitev odmerjanja potrebščin.

"Sedanja kampanja za likvidacijo nelegalnih tržišč se vrši v tisku in po radiu", je dejal Brown. "Regulacije glede klavnice goveje živine se izvajajo in proti več firmam in posameznikom, ki so obdolženi kršenja regulacij, je bilo odredeno sodnijsko postopanje."

Masne aretacije sledile umoru bolgarskega generala

Carigrad, Turčija, 18. febr.—Sem dospelo poročilo pravi, da je bilo več sto ljudi aretiranih v Bolgariji po umoru generala Krista Loukova, bivšega vojnega ministra. General je bil napaden in umorjen na stopnicah pred svojim domom v Sofiji zadnjo soboto.

Bombnik padel na poslopje; 15 ubitih

Seattle, Wash., 19. febr.—Petnajst oseb se je ubilo, ko je bombnik tipa Boeing treščil na poslopje klavniške firme Frye & Co. Poslopje se je vnelo in ogenj se je naglo širil. Trinajst delavcev pogrešajo in bojazen je, da so mrtvi.

Dvanajst vojaških letalcev se ubilo

Huron, S. D., 18. febr.—Dvanajst vojaških letalcev se je ubilo, ko je bombnik, na katerem so se nahajali, treščil na tla in se razbil. Nesreča se je pripetila v bližini tega mesta.

Ruske obdolžitve proti Mihajloviču

Moskva poslala noto jugoslovanski vladi

London, 18. febr.—Daily Herald, glasilo angleške delavske stranke, pravi, da je Moskva poslala noto jugoslovanski ubežni vladi v Londonu, v kateri je formalno obdolžila generala Mihajloviča, vojnega ministra v tej vladi in poveljnika četniške armade, sodelovanja z osiščem. Noto vsebuje trditve, da ima Moskva dokaze, da je obdolžitev resnična. Daily Herald pravi, da je sovjetska nota razglasila kritično medzavezniško situacijo.

Slično obdolžitev proti Mihajloviču so izrekli nekateri krog pred dvema mesecema. Jugoslovanska vlada je takrat izjavila, da še vedno smatra Mihajloviča in njegove četnike za glavno silo odpora proti osiščni okupacijski sili v Jugoslaviji.

Ko je bila jugoslovanska vlada pred nekaj tedni reorganizirana, je Mihajlovič obdržal pozicijo vojnega ministra.

(Drugo londonsko poročilo citira izjavo podpornika Mihajloviča, da ruska nota ni nov protest, da je bila izdana pred več meseci kot posledica komunistične agitacije v Jugoslaviji, ki hoče diskreditirati jugoslovanskega vojnega ministra kot poveljnika četniške armade v javnosti. Ta se je pričela, ko je Kosta Nagy prišel na pozornico kot vodja partizanov. O njem pravijo, da je bolj aktiven v borbi proti osiščni sili nego Mihajlovič in da ima oporo pri Rusiji. Sovjeti priznavajo Nagyja in njegove partizane kot zaveznike. Velika Britanija in Amerika pa smatra ta Mihajloviča za pravega voditelja odpora proti osišču.)

Zena kitajskega generala v Washingtonu

Washington, D. C., 18. febr.—Zena generala Cianga Kaišeka, vrhovnega poveljnika kitajske oborožene sile, je dospela v Washington kot gost predsednika Roosevelta in njegove žene. Obu sta jo sprejela in pozdravila na glavnem kolodvoru, ko je izstopila iz vlaka. Po prihodu je bilo objavljeno naznanilo, da se je nahajala šest dni v Rooseveltovi hiši v Hyde Parku, N. Y., pred odhodom v Washington. Ona bo danes govorila pred kongresniki in senatorji.

Holland resigniral iz Nelsonovega odbora

Washington, D. C., 18. febr.—Lou Holland, pomožni načelnik odbora za vojno produkcijo, čigar načelnik je Donald M. Nelson, je resigniral. Doznava se, da je odstop posledica trenja med njim in Nelsonom. Holland je že drugi uradnik, ki je prišel v konflikt z Nelsonom. Zadnji ponedeljek je resigniral Ferdinand Eberstadt, ki je imel pozicijo drugega podnačelnika v Nelsonovem odboru.

Britske podmornice potopile šest osiščnih parnikov

London, 18. febr.—Admiraliteta je naznanila, da so tri angleške podmornice potopile šest nemških in italijanskih parnikov, dva pa poškodovale v operacijah na Sredozemskem morju v zadnjih dneh. Parniki so bili na poti v Tunizijo, ko so jih napadle podmornice.

Visok bolgarski uradnik umorjen

London, 18. febr.—Poročilo iz zanesljivih virov pravi, da je bil visok uradnik bolgarskega notranjega ministrstva umorjen zadnji ponedeljek. To dostavlja, da je nemška tajna policija prevzela kontrolo nad ministrstvom in policijsko službo po umoru uradnika.

AMERIKA MORA DOBITI BAZE V ZAMENO ZA POMOČ

Senator Tydings sprožil debato v kongresu

RUSIJA NAJ ODSTOPI OTOK WRANGEL

Washington, D. C., 18. febr.—Zahteve v senatu, naj Amerika dobi trajno lastninsko pravico otokov in poseščin v bližini zapadne hemisfere, kjer ima zdaj baze, v zameno za pomoč, ki jo nudi zaveznikom na temelju posojilno-najemniškega programa, so izzvale debato v senatu. Senator Millard E. Tydings, demokrat iz Marylanda, je predlagal, naj Amerika prevzame otok kot del plačila za pomoč, ki jo nudi zaveznikom. On je argumentiral, da pomoč, ki so jo dobili zavezniki od Amerike v orožju, strelivu, bojnem materialu, živilih in drugih potrebščinah, znaša vrednost več milijard dolarjev. Račun bodo morali plačati ameriški državljani v obliki davkov, ker ni verjetno, da bi zavezniki povrnili dolg Ameriki.

"Mislim, da zahteva, naj Velika Britanija odstopi otoko Ameriki, katere ji je dala v najem za obrambne namene za dobo 99 let, ni pretirana," je rekel Tydings. Njegov argument je podprl senator Robert R. Reynolds, demokrat iz Severne Karoline in načelnik senatnega odseka za militaristične zadeve. On je še dalje in naglasil, da se zahteve ne smejo omejiti na Veliko Britanijo, temveč raztegniti. Amerika mora dobiti baze tudi od Francije, Holandije in Rusije. Slednja naj ji odstopi otok Wrangel na Ledenem morju, ki ga je Amerika prva odkrila in okupirala, a si ga zdaj prilaača Rusija.

Senator Charles L. McNary, vodja republikanske manjšine, je dejal, da se popolnoma strinja s Tydingsom in Reynoldsom in da je zdaj čas za pogajanja za posest otokov. Drugi senatorji, med temi McKellar, Pepper in Lucas, so pobijali Tydingsov predlog. Foudarjali so, da Amerika ne sme storiti ničesar, kar bi lahko povzročilo opozicijo pri zaveznikih. Vprašanje je trajne lastninske pravice otokov in poseščin naj se reši po vojni pri mirovni mizi.

Švica ojačila obmejne straže

Naval beguncev iz Alzacije

Bern, Švica, 18. febr.—Vlada je odredila ojačanje vojaških straž v obmejnih krajih, da ustavi dotok beguncev iz Alzacije, francoske pokrajine, ki je postala integralni del Nemčije. Čez dvesto oseb, med temi skupina mladih fantov, je prekoračila mejo in se predala švicarskim avtoritetam v Bonfolu, zapadno od Bazla.

Vsi begunci so bili odvedeni v vojaško taborišče in internirani. Večino beguncev tvorijo moški v starosti 18 do 30 let, ki so se izognili službi v nemški armadi. Nove nacijske regulacije, uveljavljene v Alzaciji in Lorenu, določajo konskripcijo moških za vojaško službo in obvezna dela.

Vest iz Vichyja pravi, da je Lavalova vlada odredila stetje vseh moških v starosti 21 do 31 let, da ugotovi, ali opravljajo dela v korist Francije. Oni, ki ne opravljajo takih del, bodo poslani v Nemčijo. Vlada hoče dobiti seznam imen mladih moških, ki so pobegnili iz Francije v Anglijo, Švico in Španijo.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (February 28, 1943), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Ali ste že živeli pod pravo diktaturo?

Razgovor z dopisniki Prosvete je včasih potreben in koristen, kajti iz teh razgovorov se uče drugi, posebno oni, ki ne pišejo dopisov—ne gozbejajo v javnosti glede vsake stvari—toliko bolj se pa razgovarjajo v svojih ožjih krogih. In teh je devet in devetdeset odstotkov med rednimi čitatelji Prosvete.

(Nekateri naši dopisniki se zelo motijo, kadar sodijo mnenje naših čitateljev o tej ali oni zadevi samo po—dopisih v listu in pravijo: "Večina naših čitateljev misli tako in tako..." Tako lahko misli večina dopisnikov, ampak o VEČINI čitateljev ne vedo ničesar. Navadno manjšina najbolj ropoče in kriči, večina pa modro molči...)

Danes se bomo razgovarjali z dopisnikom Gornikom iz Bellinghama, Wash., ki piše v današnji Prosveti med drugim: "Ne bom tukaj navajal, kaj vse se je že dogajalo in se še dogaja v imenu te besede (demokracije), ki pa končno ne pomeni nič drugega kot to, da delavec lahko voli, kogar hoče oziroma se združi in izbere svojega kandidata."

Najmanj stokrat smo že pojasnili, kaj je bistvo demokracije, jasno pa je, da baš oni, ki najbolj pridno čitajo in pišejo dopise—najmanj razumejo, kaj čitajo in pišejo ali pa sproti pozabijo, kar čitajo. Ali ni to tragično za delavce?

Volitve same še niso demokracija! V Ameriki so volili, ko je bila v Massachusettsu cerkvena diktatura, ki je opešala "čarovnice." Bistvo današnje ameriške demokracije je Bill of Rights, ki daje pravico Gorniku in nam ostalim, da lahko svobodno tiskamo Prosveto in v njej povemo v brk najvišjim uradnikom republike, da to in to ni prav, kar delajo—da lahko v dostojnem tonu in stvarno kritiziramo vse od prvega do zadnjega. Volitve so samo del demokracije, ampak manjšina, ki je poražena pri volitvah, ima še vedno pravico, da kritizira večino in sme svobodno agitirati, da to tudi ona večina. Ali ni to nič vredno?

Bistvo ameriške demokracije je dalje, da se svobodno organiziramo v raznih organizacijah in svobodno govorimo na javnih shodih brez—policaja za hrbtom, ki bi stregel na naše besede. Ali ni to nič vredno? Bistvo ameriške demokracije je dalje, da je tvoja oseba zavarovana pred terorjem oblasti. Brez skrbi lahko zaspiš, ker se ti ni treba bati, da ponoci pride gestapovec v tvojo hišo in te potegne iz postelje. Ali ni to nič vredno? Ameriška demokracija te nadalje varuje, da nisi vržen v ječo za dolgo dobo ali eksekutiran brez pravielnega procesa. Ali ni to nič vredno?

Vsega tega ni pod diktatorji. Pod diktaturo čitaš samo diktatorjevo stran, poješ le diktatorjevo pesem, ješ le diktatorjev kruh in voliš samo "Ja"—o vsem drugem moraš pa molčati, če nečeš iti v zapor ali koncentracijsko taborišče. Res je, delo imaš, kar ga moraš imeti—toda, ali je delo vse? Ali je kruh vse, ali je želedec vse? Da—za žival to zadostuje, ne pa za človeka, ki hoče biti svobodni človek! Svobodni človek potrebuje poleg kruha tudi svobodnega kulturnega užitka in pred vsem svobodnega dela in iskarnja resnice. Ako tega nima, ni—svobodni človek. Življenje pod diktaturo je—živinski življenje!

V Ameriki ni vse idealno. Veliko je slabega. Na primer kapitalistično izkoriščanje delavcev je veliko zlo. Ampak to ni demokracija. Ameriški kapitalizem je nasprotje demokraciji—ignoranca večine delavcev je pa kriva, da se demokracija še ni mogla razširiti na ameriško ekonomijo. Do danes ima Amerika demokracijo samo v politiki in civilnem življenju, kadar bo pa imela demokracijo tudi v gospodarstvu, tedaj bo imela—socializem. Brez demokracije ne bo nikdar pravega socializma!

Kljub vsemu zlu v Ameriki, kljub vsemu kapitalističnemu izkoriščanju je danes življenje povprečnega delavca tukaj—milijonkrat bolje kot pod vsako diktaturo. Kdor ne verjame tega—naj gre pod diktaturo. Prepričani smo, da naši dopisniki, ki zabavljajo čez ameriško demokracijo in hvalijo diktatorske sisteme—ne vedo, kaj je diktatura; ne vedo in ne mislijo, kaj govore in pišejo. Če bi vedeli, če bi sami preizkusili na lastni koži—bi drugače govorili in pisali.

V Ameriki imamo vse pogoje za izobrazbo—kar sami dokazujejo vsak dan z našim tiskom—samo če se hočemo izobraziti. V Ameriki bo lahko veliko bolje za delavca, kadar bo večina delavcev izobrazena in organizirana in kadar bo hotela imeti ekonomsko in socialno demokracijo. Dokler pa večina noče tega, je vsako zabavljanje zaman. S silo ne bomo nič dosegli—nič boljšega.

Dopisnik Gornik pravi, da je demokracija Čehoslovakija izgubila, socialisti na Dunaju so izgubili, demokracija v Španiji je izgubila, le Rusija še stoji. Pozabil je povedati, da tudi Anglija še stoji neokupirana in Amerika še stoji, docim je velik kos Rusije, za deset Čehoslovakij, pod peto Hitlerja. Kaj pa to pomeni? Mar naj to pomeni, da je nacistična diktatura, ki je v treh letih podjarmila malone vso Evropo, boljše kot je demokracija? Ne, nič takega ne pomeni.

Kaj kmalu bo tudi nacistična Nemčija izgubila—in za vselej; izgubila bo fašistična Italija in militaristična Japonska. Vse diktature bodo izgubile, tudi komunistična diktatura v Rusiji, ako bo Rusija hotela živeti in se svobodno razvijati v bodoči organizaciji narodov.

Kajti diktatura, takšna in takšna, pomeni korak nazaj v preteklost, v dobo barbarstva, človeštvo se pa razvija naprej in demokracija pomeni napredek. Zgodovina nam dokazuje, da so celi narodi v tej ali oni dobi storili korak nazaj, nakar pa so stopili dva koraka naprej. Razvoj mora iti naprej! Kadar je zadržan, pa poskusi toliko hitreje.

Glasovi iz naselbin

Enkrat bo še bolje—

Hermine, Pa.—Zadnje čase Prosveta res prihaja nekam napeta. Vse vprek kritizira to in ono—urednika, dopisnike, partizane, četnike, Hitlerja in tako naprej. Nekateri tudi prerokujejo, kakšna bo Jugoslavija po tej vojni, oziroma kakšna bi morala biti.

Le zakaj si belimo glave radi tega. Saj vam je znano kakor je i meni, kadar sosedovi otroci mrcvarijo naše mlado mače, da se zopet pojavi pred domačim pragom in tedaj so ga same oči in pa rep, če mu ga otroci ne spulijo. In prav tako bo izgledala ta naša Jugoslavija po tej vojni—vsa oskubena in mršava, kolikor jo bo še pri življenju ostalo.

Sam dolg in mizerija tu in tam. Veliko pomanjkanje in beda za ta ubogi narod, ki je pripravljen žrtvovati življenje in vse, kar premore za domovino. Taki so naši Jugoslavlani. Ampak teh Jugoslavov je več vrst in vsako vleče na svojo stran. Srba ne boš sprebrnil, pa magari mu daš ves svet. On je bil in hoče ostati Srb. On da več za vero kot pa ti ali jaz za svoje življenje. In ravno tukaj je vir vse naše nesloge in tako pobijamo drug drugega in samega sebe.

Ampak kako si naj pomagamo, ker je menda že tako prirojeno vsakemu narodu, da bi dal eden več kot drugi za svoje domotožje. Tako je z vsemi od partizana pa gor do velikega kralja.

Čital sem tudi poročilo, kako in kaj se vse dela in kako so imeli četniki dobre zveze z italijanskim vojaštvom, od katerega smo dobili to in ono—živeč, municijo, puške in sploh vse, kar so potrebovali. Poročilo tudi omenja, da so vedeli vse, kaj se dela v ozadju. Vse to je verjetno, kajti drugače bi že zdavnaj bilo nikjer več tiste Mihajlovičeve armade in tudi ne njega samega, ako bi od neke ne dobivali potrebnega materiala.

Razmere so nas pahile tako daleč ali globoko, da zdaj dolžimo drug drugega, češ, ti si kriv, on je kriv, Hitler je kriv vsega zla, mi v Ameriki nismo nič krivi vojne, mi samo pomagamo kar se da. Tako argumentiramo in delamo, da lažje pozabimo zadnjo depresijo, ki je marksistkarega prisilila, da je napravil novo luknjo v pasu in ga še bolj zdrgnil, če ni hotel izgubiti hlač.

Če človek o vsem tem premišljuje, bi bilo res najboljša tako življenje kot ga ima jazbec. Ko pridejo slabi časi, na primer zima, se lepo zavleče v svojo luknjo in spi vso zimo. Če se mu sanja kaj dobrega, pride drugega februarja ven pogledat, če pa ne, pa kar naprej spi. In tako je letos ta uboga živalica zaspala drugega februarja, kajti je ni bilo nič na plan. To se je po nekega poročilu zgodilo samo dvakrat v teh krajih v zadnjih 52 letih.

To lahko vzamemo kot nekako znamenje, da vojne še ne bo konec in se naši bratje in sinovi še ne bodo vrnili iz tistih prokletih strelskih jarkov k svojim očetom in materam, bratom in sestram, ki so jim najdražji zaklad. Ampak tudi to se bo zgodilo, ko bo prišel čas za to. Saj tudi jabolko dozori ne glede na vreme. Če je še tako solčno in toplo, deževno in mokro, nobena sila ga več ne obdrži na drevesu.

Torej kritiki, le pomirite si živce. Enkrat bo še bolje. In da bi bili mi vsi že enkrat pravični sodniki in da bi vsi nastopili ramo ob ramo in zahtevali mir in svobodo pa spoštovali drug drugega bolj kot se spoštujemo danes. Čas je, da v tem razoranem dvajsetem stoletju to tudi storimo. Če bi bili to storili že pred davnim časom, bi danes svet ne bil tak kot je. Ali dokler se bomo prodajali drugim v roke, bo menda zmeraj tako. Tudi ne moremo veliko drugače zahtevati od naših nasprotnikov, od tega stoletnega kapitalizma, ki že sam priznava, da gnije na obeh straneh. Ali zora puca, bit će dana!

Frank Fink, 200.

Novice iz Bridgeporta

Bridgeport, O.—Obveščam in vabim vsa društva SNPJ in druge slovenske organizacije v teh krajih, da gotovo pošljejo svoje zastopnike na sestanek, ki se vrši v torek zvečer ob 7:30 v Mutual Citizens Bank Buildingu (v sobi Board of Trade). To poslopije se nahaja v Wheelingu na Market st. poleg znane Shengove mesnice.

Ta sestanek sklicuje odbor vseh narodnosti za skupno delo v prid zmage zaveznikov. Kaj bo vse sklenjeno, boste že izvedeli. Navzroč bo tudi zastopnik zvezne vlade, od katere so sugestirali to zborovanje. Zato ne prezrite tega vabila.

Meni je bilo naročeno, naj obvestim vsa slovenska društva v Ohio Valleyju, kamor spadajo tudi bližnja društva W. Va. Jaz tukaj storim svojo dolžnost kot mi je bilo naročeno, na društva pa apeliram, da store svojo dolžnost in pokažejo, da žive v teh krajih lojalni Slovenci.

Ko to pišem (13. februarja), bo že skoro dva tedna, od kar se moja hčerka Freda bori s smrtno v Children Hospitalu v Columbusu, O. Pri njej je mati. Poklicali smo tudi njeno sestro Margaret, ki je svoječasno delala v glavnem uradu SNPJ, sedaj pa se uči za bolničarko v Cook County Hospitalu v Chicagu. In tako sta sedaj obe pri Fredi. Upanja je zelo malo, da bi prestala. Ampak pravijo, dokler je življenje, je upanje. Došli bolnikov obeh spolov sem že videl, ampak da bi kdo toliko prestal kot Freda, še ne. Ona leži že skoro štiri leta na hrbtu.

Vse to je prišlo od padca. Pri atletični igri na vrtu je padla in se pobila na desno stegno, toda se ni nič poznalo, ampak si je ranila kost. Prišlo je zastrupljenje krvi, ki se je razlilo po vsem životu predno so zdravniki mogli dognati njeno bolezen. Hudo trpi in z njo trpimo tudi mi. (Snojevo hčerko je rešila smrt potem, ko je Jože oddal ta dopis na pošto. Snojevi družini globoko sožalje!—Uredništvo.)

Joseph Snoy, 13.

Zopet dela po dolgih letih

Cleveland. — Po trinajstih letih sem bil toliko srečen, da sem zopet pričel delati. Postal sem tako zvani "auxiliary" policaj, kakor naš popotnik. Da so mi naklonili to delo, je pač radi tega, ker je bil moj sin vpoklican k vojakom, kajti on je bil nama z ženo opora. Leta 1930 sem si pohabil roko, kar me je zadržalo vsa ta leta od mojega prejšnjega dela pri popraviljanju železniških tovornih vozov pri New York Central. Hodil in hodil sem k zdravnikom, ki pa niso nič pomagali in roka je ostala otrpla. No, pa za kakega "auxiliary" policaja bo še spodobna.

Tudi jaz bi se lahko pohvalil kot Jankovich, kako delam "za narod". Sprejel sem zastopništvo kar za štiri delniške seje naših domov, in sicer za Slovenski narodni dom, za Slovenski dom na zapadni strani mesta (Denison ave.), za Društveni dom v Euclidu in naš Slovenski delavski dom na Waterloo rd. Kar se meni čudno zdi, so bili poyson podani bolj razumljivi računski kakor pa pri nas v Collinwoodu. In to ni prvič, marveč skoraj na vsaki delniški seji.

Član sem kar šestih društev in imam skoro prav toliko dela z njimi kot tisti popotnik, ki zobje zrna, da lažje živi. Poleg tega sem še vedno član dveh uinij. Tudi moja žena, moja dva sinova in hčer so vsaki pri treh društvih, tako da skupno plačamo kar \$42.83 mesečnega asementa. To je že veliko za brezposelnega človeka, dokler nisem bil uslišan in dobil to službo, in sicer brez da bi žvižgal. Delo ni težko in ga lahko opravljam.

Naši zastopniki v Prosveti nam pridno poročajo, kje so bili, kaj so jedli in pili in kje prenočevali. To so vam res novice za delavsko-izobraževalni list! Meni se vidi, da je v Clevelandu še nekaj drugih, ki tudi nekaj delajo, ni samo eden. Kar nas briga, kdo pije, dokler ni pijan, pa naj pije žganje, vino, pivo, sodavico, mleko ali pa vodo. Kdor se prišteva k izobraženim, bo že vedel, kaj je zanj dobro. Drugi tudi vedo, kaj je zanje dobro.

Dne 24. junija leta 1924 smo se podala kar štiri slovenske družine iz Collinwooda v Rusijo. Bili smo pravi Rusi, po imenih John Gorjanc, Frank Rupnik, Mihelič in moja malenkost. Voznino za tja smo plačali takole: Gorjanc \$445, Rupnik \$400, Mihelič \$365, Fende \$625. Z drugo besedo: Fende je plačal vožnjo po morju za vse. Le Gorjanc je bil tako usmiljen, da je potem rekel: "Fende, tukaj imaš \$100." Enkrat pozneje se je zmišljal tudi F. Mihelič in mi dal \$50. Frank Rupnik pa je bil tako dober, da je šel na sčističe, ko smo se vrnili, in "bankrotiral" kot moj ruski tovariš.

Tako je bilo z nami Rusi, ki smo potovali v deželo sovjetov in se vrnili nazaj v Združene države, kjer se bolje počutimo. Kdaj se bomo mi štirje zopet podali v Rusijo z našimi družinami, bom že poročal.

Frank Fende, 53.

Slovenske Lidice

West Frankfort, Ill. — V Prosveti sem čital vesti iz Jugoslavije, da je zverinski Lah popolnoma uničil dve vasi na Dolenjskem, Tržišče in Malkovec. Obe vasi sta mi dobro znani. Iz moje rojstne vasi do Tržišča sem imel tri četrt ure hoda, do Malkovca pa poldrugo uro.

V vasi Tržišče je bila farna cerkev sv. Trojice, kamor sem tudi jaz hodil k maši. Bile so tudi trgovine z mešanjin blagom in gostilne. Prvo trgovino in gostilno je vodil Franc Prijatelj, drugo Okornova in njen brat Lojze, malo trgovino pa Andolšek. V Tržišču je bila tudi pošta in dve seštrazredni šoli. V eno teh šol sem hodil jaz. Nadučitelj je bil Franc Skulj, mož, ki je bil vreden spoštovanja. On se je zelo zanimal za sadjerejo. Pri šoli je bil velik vrt, zasajen z jabolkovimi in hruškovimi drevesi. Šola je bila dvonadstropna in zelo moderna.

Iz Tržišča v hrib skozi gozd Gabrovec pelje cesta do Malkovca. V tem gozdu so se spopadli Italijani in partizani. V tem boju je padlo pet Italijanov, nakar so se Lahi maševali nad nedolžnim prebivalstvom. Po-

slali so letala nad vas Tržišče in jo porušili z bombami. Kot je omenjeno v Prosveti, je bilo porušenih dvajset hiš in ubitih 17 ljudi. Gotov sem, da v tej vasi ni bilo več kot dvajset hiš, toda zdaj tam ni najbrže žive duše več. Poznal sem vse ljudi v tej vasi. Bili so pobožni in mirni. Bili so sami revni kmetje iz vzemski par trgovcev.

Po tem lahko sodimo, da se Italijan boji Slovencev, kajti pošilja letala nad neoborožene reče, da jim vse uniči, kar imajo. Potem pa morajo zapustiti svoj rojstni kraj in morda celo Jugoslavijo.

Tudi vas Malkovec mi je bila dobro znana. Iz moje rojstne vasi se je tja preselila moja teta z družino. Tudi sestra moje žene je imela tam kmetijo in iz te vasi je doma tudi moja žena. Njene sestre zdaj gotovo ni več tam, razen če je mrtva.

Moj oče je pa imel dva vinograde na Malkovski gori. Tja smo hodili skozi vas Malkovec. V teh gorah se je pridelalo zelo veliko vina, ki je bilo prve kvalitete. Kot sem čital v Prosveti, so Lahi zajeli 16 partizanov v Prijatelji zidanci in vse takoj ustrelili. Ta zidanka je bila moderno zgrajena in je izgledala kot lepa velika hiša. Njen lastnik je bil Franc Prijatelj, trgovec in gostilničar v Tržišču.

Zverinski Lah se je po ustrelitvi partizanov maševal tudi nad revnimi kmeti, ki so se preživljali z vinjskim pridelkom in jim zažgal vso vas. Kot omeja poročilo, je zgorelo 30 hiš in vsa gospodarska poslopja. Dobro mi je znano, da ta vas ni štela več kot 30 hiš s tremi gostilnami. Sedaj je vse uničeno in verjetno je, da tam ni žive duše več. Kje so zdaj ti ljudje? Gotovo so sposobni fantje in moške pobegnili k partizanom ali četnikom, žene in otroci pa od glada umirajo kje v Srbiji ali v Italiji, ako so bili tja pregnani.

Fašistični Lah torej prinaša tako "kulturo" Sloveniji! Po Dolenjskem ropa in mori in požiga vasi kot pravi barbar. Vasi Malkovec in Tržišče na Dolenjskem je zadel enaka usoda kot vas Lidice na Češkem, katero so popolnoma razdejali nemški topovi.

Ako se bo ta vojna vlekla še eno leto ali še dalj, bodo v Sloveniji ostali pri življenju le oni, ki so se prodali Hitlerju in Musoliniju. Toda sčasoma bodo tudi ti iztrebljeni iz Slovenije. Če bodo Lahi in Nemci nadaljevali s takimi zločini kot so napravili z Tržiščem in Malkovcem, tedaj bodo ljudje sami prisiljeni zapustiti svoje rojstne kraje in Jugoslavijo, kajti brez delovne živine, brez orodja, brez hiš in drugega poslopja ne morejo kmetovati.

Tako se črpa slovenski narod v stari domovini. Veliko jih bo telesno in mentalno pohabljenih, sicer blaznih, da ne bode za nobeno delo. To mora tudi učinkovati na otroke. Zavezniki so obljubili, da bodo po zmagi vrnili ljudem vso lastnino, za katero sta jih oropala Hitler in Musolini. Kaj jim bodo zavezniki vrnili? Živine, orodja, hiš in drugega poslopja gotovo ne, ker to bo uničeno. Vrnili jim bodo opustošeno zemljo. Vprašanje pa je, koliko bo takih, ki bodo prišli za orodje in pričeli graditi in kmetovati. Mislim, da jih bo malo, ki bodo za to sposobni.

Tržišče in Malkovec mi ostajata v spominu.

Jerry Zoriz, 318.

Tudi komentar

Bellingham, Wash. — Pride Prosveta — kaj je novega danes? Nič posebnega. Dopisi ene iste sorte. Komentarje rad čitam. In tukaj je komentar brata Gardna, pomožnega urednika. Kritizira Roosevelta in Churchill, ker molčita o povojnih ciljih: glede evropske federacije in tudi, kaj mislita storiti z manjšimi narodi in kolonijami, ki so sedaj pod dominacijo Anglije in drugih držav.

Jaz se z Gardnom ne strinjam. Danes nihče ne ve, kakšne posledice bodo nastale po vojni. Tako tudi Roosevelt in Churchill ne moreta vedeti. Lahko pa imata načrte za preprečenje — revolucije, katera lahko iz-

bruhne radi splošnega kaosa, če ne bo dela. In kot Gardn omenja, Jože Stalin pri tem pridobiva.

In zakaj ne bi Jože pridobil? Predvsem zato, ker imajo v Rusiji tak sistem, da se ne krepijo, kdo bo izvoljen. Tam ni "demokracije" kot jo mi razumemo v USSR ni časa ne prostora za kakvega republikanca ali drugega političarja. Tam imajo v vsaki samo eno težnjo ali nalogo: Da lo! Da, tam je diktatura: To tako se bo delalo!

In delo se bo moralo najti tudi v Ameriki in po vsem svetu vse, ki hočejo in so sposobni laiti. Seveda, "Amerika se briga zase, drugi, vsaka država federacija, se bodo pa zase." Ni tako. Že sedaj se govori o velikem pomanjkanju v skoro vseh državah. In vse države prosile Amerike pomoči. In Amerika pravi, da jih bo naštela in podpirala materialno. Stopila bo v zvezo z drugimi narodi za gradnjo velikih del, ki le na ta način bo mogoča sigurnost Zveze narodov in odprta njena vsaka bojazen pred bojočo vojno.

Skupno delo bo odstranilo di tisto strašilo, do katerega mnogi tako grozno dostopni se kar tresejo, če slišijo o "mih". Drugi, ki se štejejo mo izobražene, pa iščejo nadomestila, ker brez politike si oni morejo predstavljati državno ustroja. In zato pravijo, da čejo demokracijo, kakor da jim jo kdo hotel vzeti.

Ne bom tukaj navajal, kaj se je že zgodilo in se še dogaja v imenu te besede, ki pa čeno ne pomeni nič drugega to, da delavec lahko voli kogar hoče, oziroma da se lahko zadr politično in postavi svoje kandid date. V teoriji je to resnica, praksi pa lahko vsakdo ve, je lahko v Ameriki še tisoč pa še ne bo večine delavcev kongresu. In če bi bili, pot bi šlo delavstvo isto pot kot Rusiji, ako bi se dežela nahaj v enakih razmerah kot se v hajali Rusi po štiriletni vo in triletni revoluciji oziro protirevoluciji.

Na Dunaju so nekaj let spodarili socialisti. Napred in vzorno so vodili mestne sle. A kaj se je zgodilo z mi? ... In na Špankem, Francozi so tudi imeli krvave se pred Hitlerjem. Čehoslov ka je izgubila kljub vsej demokraciji urejeni državi. Rusija še stoji! Naša Prosv je kazala kot diktatorsko žavo. Več naših Slovencev baš zato zgraja nad Stalinom, ker baje ne dovoli narodu litve. Kot izgleda, mi Slove ne moremo živeti brez volit in si ne moremo misliti demokracije države brez politiki

Rusija, kot rečeno, je de z enim razredom — delavski Delati mora vsakdo in za sv delo dobi, kar drugi dobi ali potrebuje. Tam se ne prere kdo bo izvoljen ali koliko vladi dobi naročil. Tega mi USSR. Pač, delo se mora izv ti za državo — za vse, ker ta ni privilegijev kakor na prim v kapitalističnih demokraci država.

Torej res izgleda, da je dikt tura, ker ti niti dela ne mo pustiti in si iskati drugega vladnega dovoljenja — to "delavske knjižice", ki je bila carski Rusiji tako osvojeva kot tudi v stari Avstriji. Vse ve so v rokah Stalina in katere on določi za izvršev državnih poslov — poljedelci industriji, zdravstva, izobraž rdeče armade, tajne policije

(Dalia na 2. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 19. februarja 1924)

Domače vesti. V Crested Buttu, Colo., je umrl 32-letni Jož Težak od Radovice pri Metliki član SNPJ.

Delavske vesti. Socialisti wisconsinski zbornici so predžili zakon za osemurnik.

Inozemstvo. Monarhisti in francisti v Nemci profitirali iz francoske invazije; oboji agitojo za revolucijo.

Sovjetska Rusija. Poljski vpraskala za trgovinsko p

Ameriška mornarja v kanlini unije pisarniških delavcev (CIO) v Bostonu, Mass.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

VESTI IZ DOMOVINE

Ispred vojaškega sodišča

(Posneto iz ljubljanskega "Jutra" z dne 5. oktobra 1942 v izvirnem besedilu.)

Vojaško vojno sodišče vrhovnega poveljstva oboroženih sil "Slovanija-Dalmacija", odsek Ljubljana, je izrekel naslednjo sodbo v zadevi proti:

1. Kogovsku Antonu, sinu Ivanu in pok. Marjane Leskovec, roj. v Smrečju 22. I. 1898;
2. Marenčetu Leopoldu, pok. Janeza in Franciške Štanger, roj. v Mirni 28. V. 1902;
3. Skapinu Leonu, sinu Viktorja in Julijane Skapin, dijaku v Ljubljani 27. II. 1919;
4. Pezdriju Francu, pok. Ignacija in Ane Rapuan, roj. v Brezovici 7. VIII. 1912;
5. Ferjančiču Josipu, sinu Leopolda in Ursule Letinske, čevljarju, roj. 16. II. 1912;
6. Brajkoviču Bogdanu, sinu Martina in Marije Brajkovič, čevljarju, roj. v Pisinu 5. VI. 1913;
7. Blakici Ludoviku, sinu Josipa, dijaku, roj. v Ljubljani 20. IV. 1923;
8. Železniku Leopoldu, sinu Josipa in Angele Železnik, roj. v Ljubljani 21. X. 1919 in tam bivačemu;
9. Siardu Maksu, neznanh staršev, roj. v Ljubljani, 15. X. 1919, čevljarju;
10. Logarju Josipu, sinu Antona in Pepce Lukman, roj. v Ljubljani 24. II. 1924, bivačemu v Rožni dolini;
11. Miheliču Josipu, pok. Antona in Ane Gomzi, roj. v Ribnici 14. XII. 1922, bivačemu v Ljubljani. Vsi obdolženci se nahajajo v begstvu.

(Otoženi so:

- a) zločina po čl. 4. Ducejeve naredbi z dne 3. X. 1941, ker so bili soudeleženi pri družbi, naperjeni za nasilni prevrat političnega, gospodarskega in socialnega reda v državi;
- b) zločina po čl. 16 iste naredbi, ker so bili člani oboroženega krдела, ustanovljenega z namenom, da bi izvrševali zločine proti državi;
- c) zločina po čl. 5, omenjene naredbi, ki so delali propagando za odstranitev ali nasilni prevrat obstoječega političnega in družabnega reda v državi.

Zločini so bili dgotovljeni v Ljubljani meseca maja 1942.

Iz teh razlogov je sodišče na osnovi zakonikih členov spoznalo v begstvu se nahajajoče Kogovska Antona, Marenčeta Leopolda, Skapina Leona, Pezdrija Francja, Ferjančiča Josipa, Brajkoviča Bogdana, Blakico Ludvika, Železnika Leopolda, Siarda Maksu, Logarja Josipa, Miheliča Josipa za krive zločinov prevratne družbe in oboroženega krдела ter jih kot take obsojilo v do smrti, stroške razprave in posledice, vključno trajno prepoved opravljanja javne službe, zakoniti preklek ter na objavo pričujoče sodbe po enkrat v "Piccolu" in v "Jutru".

Ljubljana 29. sept. 1942.

POLOŽAJ V ITALIJI

Ogromne izgube italijanske vojske

New York, 11. febr. (NYT).—Danasnji New York Times prinaša vest nemškega radia, zabavne od United Pressa, po kateri v Rimu izšel seznam izgub za mesec januar:—10.285 ranjenih in 27.000 pogrešanih; šteto mrtvih "še ni ugotovljeno".

Za Balkan in zasedena ozemlja italijanske vojske v Rimu 251 mrtvih, 415 ranjenih in 57 pogrešanih; v severni Afriki 440 mrtvih, 592 ranjenih in 4520 pogrešanih. Za letni mesec januar naslednje izgube:—131 mrtvih, 324 ranjenih in 967 pogrešanih. Letalske izgube 75 mrtvih, 119 ranjenih in 108 pogrešanih.

Tudi italijanska trgovska mornarica je izgubila. Tu navedeno od meseca junija—440 mrtvih in 1943—op. JIC, 1942 mrtvih in 493 ranjenih.

BOJI V JUGOSLAVIJI

Nacisti poročajo o bitki na Hrvaškem

New York World Telegram prinaša z dne 11. febr. iz Stockholma brzojavko časiške agencije STB, ki posluje pod nemško kontrolo in poroča iz Zagreba, da so v jugozapadni Hrvaški izbruhnili srđiti boji; jugoslovanske partizanske čete stoje tam v boju proti nemškim, italijanskim in ustaškim vojaškim silam.

Brzojavka zatrjuje, da so partizani opremljeni z modernim orožjem, da so pa slabejši od sil osi, ki imajo veliko številčno premoč.

RAZNE VESTI IZ HRVAŠKE IN SRBIJE

Železniški promet

Aftondindingen poroča z dne 23. novembra, da so jugoslovanski partizani prekinili edino direktno železniško zvezo med Zagrebom in dalmatinsko obalo.

Hrvatski Narod poroča z dne 11. novembra, da spada v področje državnega komisarja za zaščito železniškega prometa vse ozemlje občin in mest na obeh straneh železniških tračnic v širini 4 kilometrov. Komisar ima polno moč vpoklicati vse moško prebivalstvo svojega področja od 16. do 60. leta, bodisi za stražarske posle, bodisi za prisilno delo popraviljanja poškodovane proge; pooblaščen je tudi ukazati, da se posejajo gozdovi do 300 metrov od železnice na obeh straneh in sploh izdajati naredbi in pravila za službo ter določiti kazni za povzročeno škodo.

Ako hoče, more predati svoja pooblaščenja domači policiji, kakor na primer v Zagrebu policiji mestne občine.

Železniške postaje Djurmanc, Lepavina, Carevdar so za ves promet zaprte.

Od 7. decembra do 6. januarja so ustavili ves promet na hrvaških železnicah. Le v redkih slučajih je dajala policija dovoljenja za posamezne proge.

V sarajevskem administrativnem okraju so odpravili od 17. novembra naprej dogodo vrsto potniških vlakov. Kar bo potnikov, se bodo morali zadovoljiti s tovornimi vagoni.

V zagrebškem železniškem področju so od 23. novembra naprej uvedli mnogo sprememb urnikov in odpravili precej vlakov.

Od 8. decembra naprej ni več mogoče pošiljati na Hrvaško blaga na postaje, ki leže ob naslednjih železnicah: Grmes-Knin-Sipad, Smetica-Jajce, Teslić-Privinč, Bosanski Novi-Bilač, Perković-Slivno-Sibenik.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

vse drugo, kar spada v dobrobit države.

Seveda, delavci ne postavijo "svojih" kandidatov, razen komunističnih, ki pa niso nič voljeni, marveč le potrjeni, ker nimajo protikandidatov. Za vsak urad navadno pride na glasovnico le oni kandidat, ki ga postavijo komunistična stranka — ne kapitalistična. Komunisti so le delavci in ime danes ne pomeni nič več to, kar je pomenilo pred leti, ko je bila Rusija v nevarnosti kapitalistične invazije. Danes tega straha ni več, kakor tudi ni potrebe za volitev kakih političarjev. Volitve so potrebne le v kapitalistični demokraciji, kjer je kapitalistični sistem v sedlu. In tukaj je tisti strah, češ, gorje nam pod takim sistemom!

Mnogi se vprašujejo, kaj neki imata Roosevelt in Churchill v načrtu glede drugih narodov. Vlade v izgnanstvu so še bolj radovedne in v skrbeh kot je

Preko Zemuna je dovoljeno pošiljati le premog, koks in prazne cisterne (vagone za prevoz tekočin.)

Bolezni in beda v Srbiji

Popotniki, ki so preteklega decembra prispeli iz Jugoslavije v Švico, pripovedujejo, da lakota in bolezni ubijajo na tisoče in tisoče našega naroda. Vse fakiistično domače časopise priznava, da smrtni slučaj presegajo število rojstev. Belgrajsko Novo Vreme je za računski distrikt v dobi od julija do septembra našlo 20 odstotkov več smrtnih slučajev nego rojstev.

Včasih se pripeti, da kar cele rodbine umro od lakote. Na tisoče otrok, ki nimajo več domačega ognjišča, ker so jim starši pomrli od gladi in bede se potepajo in prosjajo. Novo Vreme trdi, da pride na 6000 otrok 500 takih, ki nimajo več niti očeta, niti matere, a mnogo je takih, ki imajo še po enega svojih staršev.

Is Hrvaško

Tudi na Hrvaškem, posebno v mestih, ljudje na cesti umirajo od gladi. Hranijo se z želodod, lubjem in različnimi odpadki. Neizdostna in neprebavljiva hrana povzroča želodčne bolezni, ki se širijo kakor epidemije. V enem tednu v začetku novembra je umrlo 1000 oseb zaradi nezadostne prehrane in zastupljenja s pokvarjenimi živili.

V nekem članku z dne 12. novembra poroča Hrvatski Narod, da so partizani, ki so v teku bojev v Bosni zapustili Jajce, tam požgali do tal železniško postajo in uničili elektrarno, vodovod, Sokolski dom in več drugih poslopj. V gozdove pa so odvedli mnogo vagonov živil, obleke in precej talcev.

Letala dovažajo orožje Kitajski

Poročilo o ameriški pomoči objavljeno

Washington, D. C., 18. febr. — Kitajska dobi več militaristične opreme in drugih potrebščin iz Amerike, odkar so Japonci zasedli Burmo, nego je, ko je bila burmska cesta odprta. To dejstvo je naglešno v poročilu, ki ga je J. Franklin Ray, reprezentant posojilno-najemniške administracije, predložil kongresu in je bilo pravkar objavljeno.

Poročilo pravi, da ameriška transportna letala dovažajo orožje, strelivo in druge potrebščine Kitajski. Razpečavanje teh je v kitajskih rokah. Potrebščine gredo v vse kraje, kjer se kitajske čete bore proti Japoncem.

Ray je dejal, da ameriške potrebščine gredo najprej v Indijo, kjer jih nalože na letala, ki jih potem odpeljejo na Kitasko. Število letal, udeleženih v transportaciji, se je povečalo v zadnjih mesecih. Amerika je poslala več blaga Kitajski v januarju tega leta kot v prejšnjih mesecih. Letala vozijo tudi mlade Kitajce v Ameriko, kjer se vežbajo za pilote.

Načrti glede večje pomoči Kitajski bodo orisani, ko pride ža generala Kaišeka, vrhovnega poveljnika kitajske oborožene sile, v Washington. Ona pride v Washington v sredo kot gost predsednika Roosevelta in njegove žene, naslednji dan pa bo imela govor v kongresu. Dognava se, da bo potem obiskala več ameriških mest in govorila na shodih.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Letala dovažajo orožje Kitajski

Poročilo o ameriški pomoči objavljeno

Washington, D. C., 18. febr. — Kitajska dobi več militaristične opreme in drugih potrebščin iz Amerike, odkar so Japonci zasedli Burmo, nego je, ko je bila burmska cesta odprta. To dejstvo je naglešno v poročilu, ki ga je J. Franklin Ray, reprezentant posojilno-najemniške administracije, predložil kongresu in je bilo pravkar objavljeno.

Poročilo pravi, da ameriška transportna letala dovažajo orožje, strelivo in druge potrebščine Kitajski. Razpečavanje teh je v kitajskih rokah. Potrebščine gredo v vse kraje, kjer se kitajske čete bore proti Japoncem.

Ray je dejal, da ameriške potrebščine gredo najprej v Indijo, kjer jih nalože na letala, ki jih potem odpeljejo na Kitasko. Število letal, udeleženih v transportaciji, se je povečalo v zadnjih mesecih. Amerika je poslala več blaga Kitajski v januarju tega leta kot v prejšnjih mesecih. Letala vozijo tudi mlade Kitajce v Ameriko, kjer se vežbajo za pilote.

Načrti glede večje pomoči Kitajski bodo orisani, ko pride ža generala Kaišeka, vrhovnega poveljnika kitajske oborožene sile, v Washington. Ona pride v Washington v sredo kot gost predsednika Roosevelta in njegove žene, naslednji dan pa bo imela govor v kongresu. Dognava se, da bo potem obiskala več ameriških mest in govorila na shodih.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Domača fronta

Office of War Information, Foreign Language Division, Washington, D. C.

Civilna ekonomija postaja teena

Sestanek voditeljev Združenih narodov v Casablanci in njihove zaobljube, da zavezniki ne sprejmejo od osi, da drugi pogovori razen brezopojne kapitulacije, poudarja važnost vsakega napora na domači fronti, ako naj dosežemo tako popolno in nedvomljivo zmago. To pomeni, da civilno prebivalstvo mora v vsakem pogledu napeti vse svoje sile, da bo vredno napov in činov naših borcev — s tem, da prihranimo gumij in kovine, da smo varčni z onimi jedili in kurivom, ki jih je premalo, da posvečamo vse svoje moči vsakemu delu, ki direktno prispeva k vojnemu programu in da mirnodušno ostanjemo brez onih stvari — blaga in postrežbe — ki se ne ujemajo s pravo ekonomijo za časa vojne.

V teku leta 1943 bo količina blaga in postrežbe, ki bo na razpolago vsem ljudem v Združenih državah, mnogo manjša kot je bila 1942, in cenil se, da bi se lahko še zmanjšala za dodatnih 23 odstotkov, predno pademo na ono površino, ki predstavlja minimalne potrebščine civilnega življenja. Vendarle bi se ob taki minimalni površini uživali mnogo višji standard živeža, udobnosti in postrežbe kot obstoji v drugih deželah, ki so v vojni.

Stalno zmanjševanje blaga in postrežbe za civilno prebivalstvo

vzlic znatno višjim dohodkom, ki v teku letošnjega leta bržkone presežejo 125 milijard dolarjev, povečuje pritisk na cene vsakovrstnih stvari, kajti na eni strani imamo več denarja na razpolago, na drugi strani pa imamo manj stvari, za katere bi mogli trošiti svoj denar. Povprečni konsument v tej deželi je lani vsled kontrole cen prihranil zadosti, da je prihranek za posidno družino znašal povprečno \$140, in ako se cene vzdrijo, bo znašal letos \$400. Da ni bilo omejitve cen za živež, oblačila, najemnine in druge potrebščine, bi bili naš kupovalni dolar vreden mnogo manj in vsi stroški vsled vojne bi bili znatno večji.

Treba je civilnih obrambnih delavcev

Urad za civilno obrambo (Office of Civilian Defense) je začel novo kampanjo za prostovoljne delavce, da se izvrši vojni program na domači fronti.

Novi prostovoljci se bodo rekrutirali, da služijo kot "Block Leaders", kakor tudi na takih poljih kot je prihranitev materiala, konservacija, podhranjevanje, poljedelstvo, prevažanje, oskrba otrok po dnevu, stanovanja, zdrave in bolniške postrežbe, in da nadomestijo one moške in ženske v obrambnih službah.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

VINCENT CAINKAR, gl. predsednik

F. A. VIDER, gl. tajnik

WILLIAM RUS, pomoč. taj.

MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik

LAWRENCE GRADISHEK, tajnik bol. odd.

MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. oddel.

JOHN GODINA, upravitelj glasila

PHILIP MOLEK, urednik glasila

MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik

CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik

Districtni podpredsedniki

JOS. CULKAN, prvo okrožje

JAMES MAGLICH, drugo okrožje

RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje

JOHN SPILLER, četrto okrožje

URSULA AMBROZICH, peto okrožje

EDWARD TOMSIC, šesto okrožje

Gospodarski odbor

MATH PETROVICH, predsednik

VINCENT CAINKAR

F. A. VIDER

MIRKO G. KUHEL

JACOB ZUPAN

DONALD J. LOTRICH

RODOLPH LISCH

Porotni odbor

ANTON SHULAR, predsednik

FRANK VRAATARICH

FRANK BARBIC

ANDREW VIDRICH

JOSEPHINE MOČNIK

Nadporni odbor

FRANK ZATTE, predsednik

MILAN MEDVSEK

ANDREW GRUM

JOHN OLIP

FRED MALGAI

Box 27, Arma, Kansas

319 Toner St. Luserna, Pa.

19811 Muskota Ave., Cleveland, Ohio

708 Forest Ave., Johnstown, Pa.

772 E. 18th Street, Cleveland, Ohio

2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

16283 Arcade Ave., Cleveland, Ohio

17188 Snoden, Detroit, Mich.

331 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

88 Westlawn Ave., Peru, Ill.

Box 64, Universal, Pa.

3087 W. 63th St., Cleveland, Ohio

417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.

R. D. No. 1, Oakdale, Pa.

7885 Middlepointe, Dearborn, Mich.

3979 Randall St., St. Louis, Mo.

418 Pierce St., Eveleth, Minn.

532 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

253 E. 181st St., Cleveland, Ohio

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

1807 So. Trumbull Ave., Chicago, Ill.

700 E. 300th St., Cleveland, O.

Box 27, Arma, Kansas

319 Toner St. Luserna, Pa.

19811 Muskota Ave., Cleveland, Ohio

708 Forest Ave., Johnstown, Pa.

772 E. 18th Street, Cleveland, Ohio

2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

16283 Arcade Ave., Cleveland, Ohio

17188 Snoden, Detroit, Mich.

331 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

88 Westlawn Ave., Peru, Ill.

Box 64, Universal, Pa.

3087 W. 63th St., Cleveland, Ohio

417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.

R. D. No. 1, Oakdale, Pa.

7885 Middlepointe, Dearborn, Mich.

3979 Randall St., St. Louis, Mo.

418 Pierce St., Eveleth, Minn.

532 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

253 E. 181st St., Cleveland, Ohio

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

1807 So. Trumbull Ave., Chicago, Ill.

700 E. 300th St., Cleveland, O.

Box 27, Arma, Kansas

319 Toner St. Luserna, Pa.

19811 Muskota Ave., Cleveland, Ohio

708 Forest Ave., Johnstown, Pa.

772 E. 18th Street, Cleveland, Ohio

2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

16283 Arcade Ave., Cleveland, Ohio

17188 Snoden, Detroit, Mich.

331 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

88 Westlawn Ave., Peru, Ill.

Box 64, Universal, Pa.

3087 W. 63th St., Cleveland, Ohio

417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.

R. D. No. 1, Oakdale, Pa.

7885 Middlepointe, Dearborn, Mich.

3979 Randall St., St. Louis, Mo.

418 Pierce St., Eveleth, Minn.

532 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

253 E. 181st St., Cleveland, Ohio

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

1807 So. Trumbull Ave., Chicago, Ill.

700 E. 300th St., Cleveland, O.

Box 27, Arma, Kansas

319 Toner St. Luserna, Pa.

19811 Muskota Ave., Cleveland, Ohio

708 Forest Ave., Johnstown, Pa.

772 E. 18th Street, Cleveland, Ohio

2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

16283 Arcade Ave., Cleveland, Ohio

17188 Snoden, Detroit, Mich.

331 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

TUJEC

Rado Murnik

(Se nadaljuje.)

"Najprisernejša hvala... Jutri ob petih!" Poljubilo jo je še enkrat in odhitel, tiho žvižga-joč.

Cez nekaj časa so mati Reza vprašali hčer: "Pojdeš jutri z očetom na Gore?"

Milka je vsa zamišljena strmela skozi okno in počasi sukala zapetnico v žepu.

"Milka! Kaj pa ti je danes, da si tako čudna?"

"Nič. Kaj pa želite, mama?"

"Ali na ušesih sedi? Bog ve, kod romažo tvoje misli. V kaj si tako zamaknjena? Vprašala sem te, če hočeš jutri z očetom na Gore."

"Rajša ostanem doma."

Zvečer je odšla prej nego po navadi v svojo stano. Slonela je pri odprtem oknu, gledala v zvezdnato avgustovo nebo in sanjala. Še vedno je čutila njegove poljube na ustnih. Overjena je bila, da je Edgarjeva ljubezen pravtako čista, lepa in velika kakor njena.

Zunaj so zaškrpale lesene stopnice.

"Mati gredo. Aj naj jim povem? Zakaj ne bi? Pa vsega ne!"

Mati so vstopili in sedli na stol.

"Milka, izpregovoriti moram resno besedo s teboj. Kaj imata s Hubingerjem?"

Milka je sedla na napoli odgrnjeno posteljo in odgovorila: "Nič slabega. Oh, mama, kako sem srečna! Danes mi je obljubil, da me vzame." Obliše so jo solze radosti.

Mati so se začudili in pomolčali. Materine-mu srcu se je laskala misel, da bo hči gospa.

"Iz vsega srca ti želim srečo in ti privoščim, da ti ne bo treba tako trdo delati, kakor meni. Toda bodi previdna! Moške ljubite pred poroko so poceni. Opekla se je že marsikatera, ki je prerada verjela."

"O — zaupam mu. Njemu moram zaupati."

"Očca bi radi videli, da bi vzela Zorka."

"Ne morem ga imeti rada."

"Matek bi bil dober mož," so ga zagovarjali mati, akotudi bi jim bil Hubinger ljubši zet.

"Prav srečna bi bila z njim. Pameten je, varčen, delaven..."

"Srečna bom le s Hubingerjem. Zorko je pre-resen, prestrog; skoraj bojim se ga. Dolgočasen je tudi, mama, tako pust je včasih in svoje-glaven! Rad se kuja, preobčutljiv je in zamer-ljiv. Pa kako velike roke ima!"

"No, no... Prezgovoren res ni. Moder mož rad molči."

"Hubinger je vse, vse drugačen," ga je hvalila Milka, skočila k materi, jih burno objela in poljubila.

"Oh — kašna je!" so rekli mati, da bi zakrili ginjenost, Milka pa je hitela pripovedovati, kaj ji je Hubinger vse govoril o prihodnosti.

"Še enkrat ti velim: Bodi previdna, ljuba hči! Očca so mi rekli, naj te posvarim. Zda vidiš same rožice. Premisljaj dobro in pazi! To so jako resne reči, ne pa prijetne igrice."

"O — saj sem resno preudarila vse!" je zagotavljala hči. "Poglejte, mama, kaj mi je pri-nesel iz Gradca! Prižgala je svečo in pokazala zapetnico. Ali ni lepa?"

"Prav lepa. Toda... če bi ata —"

"Ata ne smejo zazdaj še nič vedeti," je dejala hči naglo. "Edgar mora še prej urediti svoje stvari v Gradcu, potem bo že govoril z njimi. Ali bo gledala teta v Gradcu, kadar jo pridem obiskavat kot gospa Hubingerjeva!"

"Bog ti daj srečo!" so dejali mati milo in vstali. "Lahko noč!"

"Lahko noč, mama!"

Dekle je obstalo zamišljeno pri mizi. Ob ste-ni je vestno tiktakala ura. Od spodaj je slišala šum in hrup gostilniški, vpitje, smeh, petje, ro-pot stolov, žvenket krožnikov in kozarcev. Za-

tamburali so tamburaši.

Pogledala je na omaro; ondudaj je shranila Hubingerjev prvi šopek v majhni vazi. Poljubi-la je zapetnico in si jo zapela na roki. Spomi-ljala se je vsake besede Hubingerjeve, vsake malenkosti in mlada duša se ji je naslajala ob teh lepih svežih spominih in ob pričakovanju še lepše prihodnosti. Čutila je, da se ji je pričelo novo življenje, polno čarovitih tajnosti.

Potem pa se je spomnila, kaj je obljubila Ed-garju, in neprijetno ji je bilo pri srcu. Sedla je, si podprla glavo v dlan in premišljevala.

"Prehitro sem mu obljubila... pa saj ni tre-ba, da bi šla. Najti moram primeren izgovor! Kaj pa, če bi šla z očetom na Gore?"

Potem jo je zopet izkušala radovednost in v duši so ji odmevale njegove sladke besede. Ta-ko je omahovala, ali bi šla jutri tja za grad, ali ne. Zdajci je stopila s svečo k steni, kjer je vi-sela njena fotografija. Dozdevalo se ji je, da je slabo zadeta in da ima zlasti preširoka usta in premrtve oči.

Upihnila je svečo in sedla k odprtemu oknu. Izba bukovja je prisvetila luna in obsevala cerkev, sosednje strehe in utico. V vinogradih so zdajinzdaj zaropotali leseni klopoci in daleč naokoli je sviral ogromni zbor neutrudnih čirč-ko veličastno himno poletne noči. Povsodi o-koli sebe, v tistem drevju, v luninih žarkih, v ra-hli godbi drobnih umetnikov je čutila nekaj ne-izrečeno millega, radostnega, lepega. Sanjala je zlate sanje dekliške...

Na podgorakem gradu pa se je pri večerji po-bahal Hubinger Langu: "He... ribica se je že ujela! Hehe!"

"Ničesar ne maram slišati o tem," ga je zav-rnil oskrbnik.

Hubinger pa je bil tako židane volje, da je za-pel svojo najljubšo pesem: "Gir gir gir gari mekme! O du mein lausiges Schneider-lein..."

IX.

Na Veliko mašo dopoldne je pospravljala Mil-ka spodaj v obiteljski sobi kesnjeje nego sicer. Snoči dolgo ni mogla zaspiti in davi jo je na vse zgodaj prebudilo močno pokanje. Po stari pastirski navadi ženejo na Veliko in Malo mašo živino že ob treh ali štirih zjutraj na pašo in po-kajo z biči, kar se da. Navzlic temu, da je malo spala, so ji oči bistro gledale izpod rdeče rute, zavezane na tilniku. Iz točilnice so se slišali u-dari; nabijali so nov sodček.

Nenadoma so prišli oči in čudno ji je zagome-zelo po udih. Njih resni, strogi obraz ni obetal nič prijetnega. Plaho je povsila oči in prene-hala delati.

"Milka! Tisto bedasto slepomiselnje s stav-bnim mojstrom mi nikakor ni povšeči. Upal sem, da te bo vendar srečala pamet, pa si od dne do dne bolj trapasta. Vse vem. Včeraj sta čepela že celo v uti, da bi bila brez nadležnih prič. Da moreš biti tako nerodna! Sram te bodi, prismo-da!"

Hči je strahoma pričakovala še hujših očit-kov. Solze so se ji ulile po 'zardelih licih, drge-tajoče roke so gladile posteljno odejo. Oče so stopili čisto blizu pred dekle.

"Milka, Milka! Mlada si še in nespametna. Ne poznaš hudobnega sveta. Pomisli: ti nisi zanj, on pa zate ne! Četudi bi te vzel v zakon, ne bi bila srečna. Zda sladko govori, kmalu pa bi ti očital, da si premalo olikana, da imaš premalo dote, da si prekmetska in da nisi za med gospodo. In kako bi te gledala njegova žlahta! Ti reva bi ostala vedno tujka med tuj-ci... Pa saj te tako ne vzame. Ti si pa tako prismojena, da se mu kar ponujaš!"

(Dalje prihodnjik.)

Iz tajnosti prirode

Zbirka poljudno-znanstvenih črtic

PRAVLJICA O LAKOTI

Spomin izza vojnih dni

Dr. P. Vidov

(Nadaljevanje.)

"To je tisto, kar sem hotela po-vedati. — Oba imata prav. — Brez Ogljika, spojenega s Ksi-likom in Vodikom, je ni stvari, ki bi mogla služiti človeku v hrano. Ako pa se tem trem pridruži še tovarš Dušik, nastane najpleme-nitejša snov, kar jo premore u-metnost elementov. Sama sem jo nosila v naročju in vem, da jo nujno zahteva vsako živo bitje."

"Torej Dušika, le še enkrat po-vej — Dušika je treba najpleme-nitejši življenski snovi, in sicer celih 13 do 16 procentov", jo je prekinil Dušik. "To sem hotel, da se ugotovi in približe. Če se zove Ogljik kralja življenja — in jaz mu ne kratim te slave — pri-stoji meni po vsej pravici čast in naslov podkralja v organski državi. Da pa ne boš mislila, o človek, da te hočem varati, ti z dejstvi dokazem svojo življenjsko oblast. — Čujte me, pleme-nite organske spojine, čujte me!"

vse, ki nosite v sebi poleg ime-novane trojice tudi delce moje-ga bitja in priznajte na glas, da ste moji otroci!"

Še vedno je stal človek pri premogu z vrčem v desnici. Sklo-nil je bil telo, da je več počival na tleh, z levico se je truden opiral ob steno. Komaj čutno je v njem telo življenje. Kot v omotici je prisostvoval pomen-ku elementov.

V tem trenutku pa ga je spre-letela nevidna življenska sila. Vse svoje podaničke je predra-mil Dušikov poziv v telesu člo-veka. — Zavzelo mu je v uše-sih, pred očmi se mu je zaškri-lo, srce mu je glasneje udarilo v prsih, živahneje je zakrožila kri po telesu, upadle mišice so se zopet napele, globlje so za-dihala pljuča, lasje na glavi so se mu naježili, drgetala je koža, v možganih mu je zabrnelo ti-soč naklepov in misli. Mladega in čilega se je počutil kot še ni-kdar poprej. Ves ginjen razpro-stor roke, da bi se zahvalil ele-mentom.

"Dovolj je, otroci!" zakliče Dušik.

Kot je vse onemelo po sobi ob-boleli človeka, tedaj pritajeno zaškrtal na polici — in zopet — in zopet. — Škatlica vžigalica dr-si sunkoma v dvojce. Petero žve-plenk pomoli zaspano rdeče gla-vice iz špranje.

"Ali — niste — tu govorili — o beljakovinah?" povpraša zeha-je ena med njimi.

"Ne govoriš tui učeno!" jo za-vrne Ogljik. "Danes nismo sami s seboj, človek je z nami in ta ne razume kemije. — Da, o be-ljakovinah smo govorili, če že ho-čes tako."

"No, potem protestiram kar najbolj odločno, da ste zamočla-li."

"Kaj? — Tebe? — Kaj naj s teboj pri beljakovinah?"

"Ne grizi besedi! — I no, saj veš, moja otroka Fosfor in Žve-pljo."

E, kaj bi tisto? — Tako ma-lenkost!"

Ni še končal Ogljik zadnje be-sede, ko se usuje iz škatlice plo-ha zgovornosti in hudournik pre-pira. "Tako malenkost? — Prav tako sem potreben za beljakovi-ne kot ti, organika prevzetnost! Ali mar tehtaš zasluge na cente kot premožni in slamo? Kačja za-privilegija elementov! — Ker sem naj-duhovitejši med vami, me hoče-

te zatajiti pred človekom. Me-ne? Solnčnorumeni žveplo, ki kristaliziram kar v dveh siste-mih, ki sem po sijaju enak dia-mantu, ki gorim z bajno mod-rim plamenom, ki postanem e-lektričen, kadar me drgneš? — Hui! — in to je danes moderno, — veste grozno moderno — celo pri človeku."

Tako je žveplal in ne bi pre-nehal, da ga ne prekine Fosfor z grajalno besedo:

"Molči otrok! — Ne zamerite mu, mlad je še in vihrav in ko-likor mu je še manjkalo, so ga zmedli vulkani. — V bistvu pa moram pritrditi fantu. Za belja-kovine je nujno potreben. Isto sem hotel ugotoviti tudi o sebi, da ne bo na koncu kake pomo-te. — Veš, človek, vsaka tvoja zmeta mi gre do srca. Saj si me krstil za 'Fosforja', to je 'nosil-ca svetlobe'. — Prinašam ti luč, a ne le telesno, tudi duševno te razsvetljujejo moje moči. — Res odlične snovi so beljakovine, v najdražji med vsemi pa snujem in kujev jaz — v staničnih je-drih tvojih možganov. Naj ti si-jejo moji prameni k plemenitim čuvstvom, k visokim idejam, že-lezni volji — naj ti bodo nosilci najplemenitejših luči — resnice!"

Človek je zopet odprl oči. Kot mehka mesečina je plavala po sobi fosforescenca, dvigala se je in nagibala kot svetlikajoče se morje in izginila v noč. Od raz-burjenja je mladenič mraz spreletaval kosti, udje so drge-tali, trepetale so ustnice. Bliže k štedilniku je primaknil svoj stol.

"Le bliže, le bliže, prijatelj!" ga pozove Ognjišče. "Edino pri meni najdeš prave utehe. Mar li vedo elementi, kaj se pravi ži-veti, boriti se za vsakdanji kruh in trpeti pomanjkanje? Jaz pa sem vse to, enako kot ti, poskusil na lastnem telesu. Hranim se kot ti, trudim kot ti, včasih stradam kot ti — jaz in ti, po usodi dva brata. Petdeset let že živim v tej kuhinji. Mnogo dobrega in slabega me je že doletelo v tem času, videl sem srečo in cv-lost ljudi, kuhal, pekel in cvl-ost za bogate in revne. Marsi-komu sem že pomagal v zadregi. Morebiti se tudi zate najde zdra-vilno želišče. — Ti, čuj! Pravkar mi pride na um. Ali veš, kaj je kalorija?"

"Kaj je kalorija?" se oblaši vo-da v eni sapi, da bi je kdo ne prehitel. "Jaz vem, kaj je ka-lorija! — Kalorija so moje naj-ljubše igrice. Ves dan se zaba-vam z njimi, sprejemam jih va-se in zopet oddajam, kakor pač nanese razpoloženje in čas. Če bi ne bilo mene, bi človek sploh ne poznal kalorije. Kalorija je namreč ona množina toplote, ki jo potrebujemo, da si ogrejemo kilogram lastnega telesa za eno stopinjo Celzija."

"Kdo naj razume to učenost? Ali nisi čula, da se človek ne spozna v naši modrosti?" poseže v besedo Žveplenka. "Pusti, da mu jo jaz obrazložim po doma-če. Jaz in še ena mojih sestra tehtava skupaj 1/2 grama. Če prižge obe leseni vžigalici in ju pustiš dogoreti, ti razvija-

točno eno kalorijo toplote." "Ali pa", dostavi Premog, "če zapališ samo 1/4 grama premoga. Toliko sem plemenitejši od lesa. En sam kilogram moje snovi ti podari celih 6000 kalorij. Z nji-mi lahko segreješ 60 litrov lede-nomrzle vode do vrelišča."

Z napeto pozornostjo je sledil človek vsaki besedi. Slutil je, da se plete pogovor okoli temelj-nih vprašanj njegovega bitja.

"Ali se lahko zanesem na tvo-je besede?" povpraša nezaupljivo. "Zdi se mi, da bi se mi po pravici rogala vsaka kuharica, če bi ji hotel natvesti tako nezmi-sel. 60 litrov ledenohladne juhe zavreti na pečici premoga!"

"Ho-ho-ho!" zatuli Vetr skozi dimnik. "Nikar se ne čudi! Ali ne vidiš, človek, kako ti kra-de-mo kalorije? Jaz in moj pobrat-im dimnik in štedilnik in vsa tvoja kuhinja. Kako prijetno se grejemo ob tvoji toploti. Če po-vsod tako slabo varčujemo, kakor s toploto, potem ni čuda, da te tare beda in glad. Ho-ho, zapra-viljivec!" In pihal je dalje in se krohotal, ko je že zdavnaj vrto-glavil nad streho.

"Nič si ne stori iz tega!" pri-či-

Q. In what names may a War Savings Bond be issued?

A. War Bonds can be registered only in the names of individuals in their own right, in one of the following forms:

1. The name of one individual, or

2. The names of two individuals, as co-owners, or

3. The name of one individual as owner and the other individual as beneficiary.

Q. May a Bond be registered in the name of a minor?

A. Yes.

Q. How can I buy a Bond by mail from agencies other than a post office?

A. Write to the Treasurer of the United States for an order form or send a letter with a check to the Treasury Department or to a Federal Reserve bank stating number and denominations of Bonds wanted and giving complete instructions as to the desired registration.

Q. Can Bonds be attached for debt in case of a judgment?

A. Yes. The right to receive payment of a Bond may be transferred through valid judicial proceedings, but only if the Bond itself is surrendered to the Treasury Department. See Treasury Department Circular No. 530, Fifth Revision.

Remember—the longer you keep War Bonds, up to 10 years, the more valuable they become.

U. S. Treasury Dept.

ALGERIAN NATIVES GET U. S. MEDICAL CARE

A SPECIAL SECTION HAS been set aside at this U. S. Army evacuation hospital in Algeria where the civil population receive medical attention. Pvt. Israel Tabi (second from left), of New York City, is acting as an interpreter for Lieut. Col. Thomas P. White of Charlotte, N. C., chief medical officer, and an Arab who with two sons visited his wife, a patient. Pvt. Tabi who is a Palestine Jew by birth, speaks excellent Arabic.

ljubo Ognjišče, a škoda, v tem ljni točki šepa. Menda se pač upaš trditi, da živez v meni re-va. Kje je ogenj, kje dim, pepel?"

"Smešen si v svoji nedolžni-človek! Povprašaj Železo! To-ono zgorava v rjo brez plame-Mya vročina bi bila tvoji ne-peči pogubna. Samega sebe se-ovri na lastnem ognjišču. Za-ti gori kurivo počasi in mir-Noč in dan pritiskaš na meh-ih pljuč, da ne zmanjka tle-mu ognju prepiha. Noč in d-bruhaš iz sebe nevidni dim-dnih par in ogljikovega du-sa. Vsak dan posebej skrbiš-ko boš odločil svoj kupček p-la, in če ti ne gre vse po-pokličaš zdravnika. Primeru-ži do zadnje poteze! — Vra-ognjišča so mi pljuča, ki d-nje, kot ti, vdihavam svoj tr-gorilna votlina mi je želodec, presnavlja kurivo; in dimnik-moj nos, ki izdihava porablje-hrano — in sicer v natanko-obliki kot ti — ogljikovem d-kisu in vodenih parah. — N-ena prednost te ne diči dom-ljavi človek, pred sajastim n-jiščem."

(Dalje prihodnjik.)

The Quickest, Surest Way YOU Can Help Win This War.

Buy Defense BONDS—STAMPS Now!

THE NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE

GEORGE W. BARNWELL

Institute of Technology in England

Specializes in the design and construction of machine tools

Podlaga za mehanično ma-

morete dobiti s knjigo NEW

CYCLOPEDIA OF MACHINE

PRACTICE (v angleščini). Ta

knjiga popisuje in v slikah po-

temeljna dela mehanike. Razšir-

natančno, kar mora znati naj-

mehanik; pojasnjuje uporabo

vseh strojev, orodij in meril. Podi-

kako je treba uporabiti načrte

(prints) ter vam tudi daje mnoge

čunske tabele, da morete pospe-

svoje delo. Ne glede na to, ali

ste početnik, vam bo ta knjiga

koristna in mnogo potrebna.

aliki in risb. 576 strani, trdo

knjiga stane \$40.00. — Po-

mo plačamo ml. Naročite pri

GARNI SLOVENIAN PUBLISH-

ING COMPANY, 216 West 18th

NEW YORK—Zaloga ni vel-

Naročite to vašo knjigo še dan-

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vse

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerna, unifakno delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue

Chicago, Illinois

TEL. ROCKWELL 4984